

Brüssel, 24.3.2014
COM(2014) 179 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Tegevuskava mahepõllumajandusliku tootmise tuleviku kohta Euroopa Liidus

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Tegevuskava mahepõllumajandusliku tootmise tuleviku kohta Euroopa Liidus

1. SISSEJUHATUS

Mahepõllumajanduslik tootmine on üldine põllumajanduslike majapidamiste juhtimise ja toiduainete tootmise süsteem, mis ühendab omavahel parimad keskkonnasõbralikud tavad, kõrgetasemelise bioloogilise mitmekesisuse, loodusvarade säilitamise, kõrgete loomatervishoiustandardite kohaldamise ning tootmismeetodid, mis on kooskõlas teatavate tarbijate eelistustega, kes eelistavad tooteid, mille valmistamisel on kasutatud looduslike aineid ja meetodeid.

Viimastel aastatel on ELi mahetooteturg pidevalt kasvava nõudluse toel märkimisväärselt arenenud (19,7 miljardit eurot, kusjuures 2011. aasta kasvumäär oli 9 %¹). Samal ajal on viimase kümnendi jooksul kiiresti suurenenud nii mahepõllumajanduslike tootjate arv kui ka mahepõllumajandusliku toodangu kasvatamiseks kasutatav põllupind. Igal aastal muudetakse 500 000 hektarit liidu põllumajandusmaad mahepõllumajandusmaaks. Aastail 2000–2012 kasvas mahepõllumajandusmaa kokku² keskmiselt 6,7 % aastas, hinnanguliselt 9,6 miljoni hektarini, mis moodustab kogu ELi kasutatavast põllumajandusmaast 5,4 %. Pärast ELi eeskirjade kehtestamist 2009. aastal on ka mahepõllumajandusliku vesiviljeluse toodangu kasv olnud kiire.

Sektor hõlmab põllumajanduse ja vesiviljeluse sektorite tootjaid ning nende varustajaid, toiduainete tootjaid ja turustajaid, kes kõik täidavad rangeid eeskirju.

Mahesektori peamine ülesanne on tarbijate usaldust säilitades tagada pakkumise ja nõudluse pidev kasv. Esmatähtis on pikaajaliselt garanteerida sektori usaldusväarsus ning lisaväärtus.

Tegevuskava eesmärgiks on toetada sektori kasvu, arvestades kavandatavaid õigusraamistiku muudatusi, otsides eelkõige uusi keskpikas ja pikaajalises perspektiivis kasutatavaid lahendusi pakkumise ja nõudlusega seotud probleemidele.

Samuti aitab käesolev tegevuskava kaasa strateegia „Euroopa 2020“³ ja ühise põllumajanduspoliitika reformi eesmärkide täitmisele. Kuna keskkonnakaitse on mahepõllumajandusliku tootmise üldine eesmärk, siis aitab tegevuskava saavutada ka aastani 2020 kehtiva seitsmenda keskkonnaalase programmi⁴ eesmärgi.

Tegevuskava rakendamisse kaasatakse uusi ja olemasolevaid partnereid, eelkõige liikmesriike ja sidusrühmi.

¹ Mahepõllumajanduse uurimisinstituudi FiBL hinnangul.

² Mahepõllumajandusmaa kokku (sertifitseeritud ja üleminekuetapis) (ha) – kogupindala, sh põllukultuurid, püsirohumaad (karjamaad ja heinamaad), püsiluhtuurid, külvikordade süsteemis olev kesa.

³ KOM(2010) 2020: Euroopa 2020. aastal: aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1386/2013/EL, 20. november 2013, milles käsitletakse liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2020 „Hea elu maakera võimaluste piires”.

2. TAUST

Aastal 2004 võttis komisjon mahesektori edendamiseks ja tugevdamiseks vastu oma esimese Euroopa mahepõllumajandustoodete ja mahepõllumajanduse tegevuskava⁵. Suurem osa 2004. aasta kava 21st meetmest on rakendatud, eriti väärrib märkimist Euroopa Liidu mahepõllumajandusliku tootmise logo (edaspidi „ELi mahetootmise logo”) loomine.

2004. aastale järgnenud perioodil vaatas komisjon 2007. aastal läbi mahepõllumajandust käsitlevad õigusaktid ja võttis nüüd vastu uue Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku mahepõllumajandusliku tootmise ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamise ja määruse (EÜ) nr 834/2007 kehtetuks tunnistamise kohta⁶.

Uus tegevuskava mahepõllumajandusliku tootmise tuleviku kohta Euroopa Liidus võtab vaatluse alla mõned probleemid, mis selgitati välja ELi mahepoliitika läbivaatamiseks koostatud mõjuhinnangu käigus⁷. Mõju hindamisel toetuti ulatuslikele konsultatsioonidele mitmesuguste sidusrühmadega. Euroopa kodanikud olid teemast väga huvitatud: nad osalesid veebipõhises konsulteerimises (2013. aasta jaanuarist aprillini) ning saatsid ligikaudu 45 000 vastust.

Konsultatsioonide käigus tegid sidusrühmad ettepaneku, et komisjon koostaks uue tegevuskava. Alates 2004. aastast on 15 liikmesriiki koostanud riikliku või piirkondliku mahepõllumajanduse arendamise tegevuskava⁸.

3. POLIITLISED ÜLESANDED: TEATUD ESMATÄHTSATE VALDKONDADE TEGEVUSPROGRAMM

Kõnealuses tegevuskavas esitatakse Euroopa Komisjoni lähikümnenendi strateegia mahepõllumajandusliku tootmise, selle kontrollimise süsteemi ja mahepõllumajanduslike toodetega kauplemise kohta. Ühtlasi aitab tegevuskava kaasa uue õigusraamistiku tõrgeteta rakendamisele kümnenendi lõpuks.

Euroopa mahepõllumajandusliku tootmise ja selle kontrollimise toetuskava loodi 1991. aastal piiratud arvu tarbijate ja tootjatega nišituru jaoks. Hiljutine areng pakkumise ja nõudluse osas osutab vajadusele liidu mahepõllumajandustoodete ja mahepõllumajanduse kava muuta ja parandada. Avalik konsultatsioon näitas, et Euroopa tarbijad soovivad kõrgetele nõudmistele vastavaid mahepõllumajandusliku tootmise ja kontrollimise eeskirju.

Oluline küsimus on see, kuidas suurendada tootmist ja vastata nõudlusele nõnda, et ei väheneks tarbijate usaldus mahepõllumajandusliku tootmise põhimõtete järgimise ja mahepõllumajanduslike toodete kvaliteedi vastu. Nii võib liiga suur erandite arv reeglitele, millest mõned on muutunud turutingimuste tõttu niigi aegunud, kahjustada mahepõllumajanduse mainet. Mahepõllumajandustooted ja mahepõllumajanduslik tootmine vastavad ühiskonna nõudmistele keskkonnakaitse ja toidukvaliteedi osas, eriti nõudmisele mitte kasutada kogu tootmisahelas sünteetilisi keemilisi aineid ja GMOsid⁹. Otsides vastust küsimusele, kuidas reageerida suurenenud nõudlusele, tuleb erilist tähelepanu pöörata

⁵ KOM(2004)415 lõplik.

⁶ Viide ettepanekule.

⁷ Vt mõjuhinnangu aruanne: http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2013_en.htm.

⁸ Vt ELi rahastatud uurimisprojekt ORGAP: <http://www.orgap.org/>.

⁹ Vt ELi mahepõllumajanduspoliitika läbivaatamiseks (15. jaanuarist kuni 10. aprillini 2013) korraldatud avaliku konsulteerimise tulemuste aruanne: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/of_public_consultation_final_report_en.pdf.

keerukatele eeskirjadele, mis raskendavad väikeettevõtjate osalemist mahepõllumajanduse toetuskavas. Lisaks sellele tuleb mahe-eeskirjade ühtlustamisel taotleda ambitsioonikust ja rangust, võttes ühtlasi arvesse tootmissektori tegelikku olukorda.

Veel tuleks arvestada nõudluse surve kasvatav pettuste ja muude tahtlike rikkumiste riski. Sellega ei kahjustata mitte ainult tarbijate huve ega põhjustata konkurentsimoonutuste tõttu majanduslikku kahju, vaid võidakse negatiivselt mõjutada ka eeskirju järgivate mahepõllumajandusettevõtjate mainet.

Mahepõllumajanduslike toodete pakkumises mängib olulist rolli import. Importi reguleerivad eeskirjad peavad tagama mahepõllumajanduslike toodete kaubavahetuse suurenemise, samas aga mitte lubama järeleandmisi mahepõllumajanduslike põhimõtete või kontrollisüsteemi ranguse osas.

Mahepõllumajanduslik tootmine peab säilitama uuenduslikkuse, mõjutades oma eeskirjade ja kasutatavate meetodite kaudu ka mittemahepõllumajanduslikku tootmist.

Ülaltoodud ülesannete täitmiseks pööras komisjon erilist tähelepanu ELi poliitika ja vahendite ühitamisest saadavale võimalikule sünergiale, konsultatsioonide käigus esitatud uuenduslikele ideedele, koostööle teadusalgatuste tegijatega, tarbijate usalduse ja teadlikkuse tõstmise vajadusele ning kaubavahetusele kolmandate riikidega.

Seepärast pööratakse kuni aastani 2020 kestva tegevuskavaga tähelepanu kolmele esmatähtsale valdkonnale. Esiteks sellele, et suurendada Euroopa Liidu mahepõllumajanduslike tootjate konkurentsivõimet:

- suurendades teadlikkust ELi mahepõllumajanduslikule tootmisele suunatud vahendite kohta ning suurendades nendest saadavat sünergia;
- lahendades mahepõllumajandusliku tootmise tehnilisi puudusi teadusuuringute, innovatsiooni ja nende tulemuste levitamise abil;
- pakkudes kvaliteetsemat teavet mahepõllumajandusliku tootmise, mahetooteturu ja kaubavahetuse kohta.

Teine esmatähtis valdkond hõlmab tarbijate usalduse kinnistamist ja suurendamist liidu mahepõllumajandustoodete ja mahepõllumajanduse kava suhtes, samuti imporditud mahepõllumajanduslike toodete ja eriti kontrollimeetmete suhtes.

Kolmas esmatähtis valdkond on suunatud ELi mahepõllumajandusliku tootmise kava välismõõtmise tugevdamisele.

4. EUROOPA MAHESEKTORI ARENDAMINE

4.1. Suurem teadlikkus ja sünergia ELi vahendite kohta

Alates 2014. aastast rakendatav reformitud ÜPP sisaldab uusi või ümberkujundatud toetusmeetmeid, mida saab kohaldada mahepõllumajanduslike tootjate suhtes.

Esiteks loeb ÜPP mahepõllumajanduslikud tootjad otsemaksete toetuskava mõistes keskkonnasäästlikeks tootjateks, kuna neil on *de facto* õigus saada keskkonnanahoiutoetust.

Peale selle esitatakse uues maaelu arengu raamistikus¹⁰ uus mahepõllumajanduse erimeede, millega toetatakse nii mahepõllumajandusele üleminekut kui ka sellega jätkamist. Liikmesriigid võivad oma maaelu arengukavades kaaluda terve rea selliste meetmete

¹⁰ Määrus (EL) nr 1305/2013.

rakendamist ja nõuetekohast kasutamist, mis on asjakohased ka mahepõllumajanduslike tootjate ja ettevõtjate puhul. Kõnealuste meetmete hulka kuulub näiteks mitmesuguste toidutarneahela osaliste vaheline koostöö uuenduslike toodete, protsesside, tavade ja tehnoloogiate väljatöötamisel, materiaalsesse varasse tehtavate investeeringute (sh ainuüksi keskkonnaeesmärkidel tehtavate mittetootlike investeeringute) toetus, mahepõllumajanduslikele ettevõtetele suunatud põllumajandustoodete kvaliteedikava või põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmete toetus, mis ei kattu mahepõllumajanduse nõuetega.

Maaelu arengu programmide toetusmeetmete kasutamine võiks olla tõhusam, kui võetaks arvesse asjaomase liikmeriigi või piirkonna mahepõllumajandusliku tootmise sektori hetkeolukorra ja turupotentsiaali analüüsi¹¹. Asjaomaste maaelu arengu meetmete valik ning sellele järgnev ressursside jaotus peaks toimuma sellise analüüsi alusel.

Mahepõllumajanduslikku tootmist saab edendada ka maaelu arengu programmide valdkondlike allprogrammide abil. Nii sisu kui rahastamise poolest oleks kõige asjakohasem kliimamuutuste leevendamist ja nende muutustega kohanemist ning elurikkust käsitlev valdkondlik allprogramm. Mahepõllumajanduslikule tootmisele võiks siiski teatud määral kasuks tulla ka mõned teised valdkondlikud allprogrammid, näiteks väikeste põllumajanduslike majapidamiste või lühikeste tarneahelate loomise allprogramm.

Peale selle peavad liikmesriigid vähemalt 30 % Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi osaluse kogusummast igale maaelu arengu programmile kasutama keskkonna- ja kliimaküsimuste jaoks, sh mahepõllumajandusliku tootmise meetme jaoks, ning see võib väga positiivselt mõjutada mahepõllumajandusliku tootmise arengut ning selle rahalist toetamist.

Kuna ühine kalanduspoliitika paneb uut rõhku vesiviljeluse edendamisele, toetab Euroopa Merendus- ja Kalandusfond ka mahepõllumajanduslikke tavasid vesiviljeluses.

Komisjon soovib liikmesriikidel kasutada maaelu arengu, meremajanduse kasvu ja ühise kalanduspoliitika uue õigusraamistiku võimalusi ja vahendeid mahepõllumajandusliku tootmise toetuseks.

Arvestades ÜPPI viimase aja olulisi muudatusi, oleks soovitatav kiiresti parandada põllumajandusettevõtjate ja maaelus tegevate isikute teadlikkust mahepõllumajandusliku tootmise toetusmeetmetest, mida pakuvad uue ÜPPI ja ühise kalanduspoliitika vahendid (1. ja 2. meede).

Mahepõllumajandusliku tootmise positiivne keskkonnamõju aitab saavutada ka 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia,¹² roheline taristu teatise,¹³ mullakaitse teemastrateegia¹⁴ ja selliste keskkonnavalaste õigusaktide nagu linnukaitse direktiiv,¹⁵ elupaikade direktiiv,¹⁶ nitraadidirektiiv,¹⁷ vee raamdirektiiv,¹⁸ õhusaasteainete siseriiklike ülemmäärade direktiiv,¹⁹ eesmärged.

¹¹ Vt uuring „Mahepõllumajandusliku tootmise avaliku sektori toetuste kasutamine ja tõhusus”, november 2011: http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/organic-farming-support_en.htm.

¹² KOM(2011) 244 lõplik: Meie elukindlustus, meie looduskapital: ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020.

¹³ SWD(2013) 155 final: Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine.

¹⁴ KOM(2006) 231 lõplik: mullakaitse teemastrateegia.

¹⁵ Direktiiv 2009/147/EÜ.

¹⁶ Direktiiv 43/92/EMÜ.

¹⁷ Direktiiv 91/676/EMÜ.

1. meede: 2014. aastal avaldab komisjon mahepõllumajanduslike tootjate, töötajate ja jaemüüjate suhtes kohaldatava teabedokumendi, milles tutvustatakse mahepõllumajanduslikule tootmisele, töötlemisele ja kaubandusele kehtivaid eeskirju, sh mahepõllumajandusele üleminekut ja ÜPP toetusmeetmeid käsitlevaid eeskirju.

2. meede: komisjon lisab mahepõllumajandusliku tootmise eriteemana lähiajal avaldatavale konkursikutsele, millega toetatakse põllumajandusettevõtjatele ja tootjatele mõeldud ühise põllumajanduspoliitikaga (ÜPP) seotud teavitamismeetmeid. Ühtlasi tutvustatakse mahepõllumajandusliku vesiviljeluse võimalusi seoses Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamise juhistega.

4.2. ELi mahepõllumajanduse toetuskava, sh ELi mahetootmise logo teadvustamine

Mahepõllumajanduslike toodete tutvustamisele suunatud teavitamis- ja müügiedendusmeetmed võivad mängida olulist rolli mahepõllumajanduslike tootjate turustamisvõimaluste parandamisel. Seepärast pakub Euroopa poliitika põllumajandussaaduste ja -toodete teavitamis- ja müügiedendusmeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides ettevõtjatele rahastamisvõimalusi selliste kampaaniate korraldamiseks, mille eesmärgiks on suurendada tarbijate teadlikkust mahepõllumajanduse toetuskava põhielementide, ELi mahetootmise eeskirjade kohaselt toodetud konkreetsete toodete, ELi kontrollisüsteemi ja ELi mahetootmise logo kohta (3. meede).

ELi mahetootmise logo toidu märgistusel on peamine vahend, mis aitab tarbijatel mahepõllumajanduslikke tooteid ära tunda. ELi logo loodi 2010. aastal ja alates 2012. aastast on selle kasutamine kohustuslik kõigil ELis toodetud kinnispakis mahepõllumajanduslikel toodetel. 2013. aasta novembris kinnitas 28 liikmesriigi küsitletutest keskmiselt 25 %, et on teadlikud ELi mahetootmise logost²⁰. Lisaks ELi logole näivad tarbijad olevat üldiselt üsna hästi teadlikud mahetoomisest – 69 % ELi tarbijatest oli näinud logo või kinnitust selle kohta, et toiduaine tootmisel oli kasutatud mahepõllumajanduslikku meetodit²¹. Jälgides tarbijate teadmisi ELi mahetootmise logost ning nende usaldust mahepõllumajanduslike toodete vastu, saadakse usaldusväärset teavet, mis võimaldab sihipärasemalt parandada teavitamist ja müügiedendust ELi ja kolmandate riikide turgudel (4. meede).

Kui ELis või mõnes liikmesriigis keskpikas või pikaajalises perspektiivis tarbijate teadlikkuse tase ELi mahetoomise logo suhtes ei kasva või kui tarbijate usaldus mahepõllumajanduse kava suhtes on ohtu sattunud, võib komisjon uue põllumajandussaaduste ja -toodete teavitamis- ja müügiedenduspoliitika²² alusel kaaluda ELi rahastatud kampaania korraldamist enama teabe esitamiseks ELi mahepõllumajanduse kava ja mahetootmise logo kohta. Teavitamis- ja müügiedenduskampaaniaid võiks läbi viia ühes või enamas kolmandas riigis selleks, et suurendada tarbijate teadlikkust ja teadmisi ELi mahetootmise logo ja/või ELi mahepõllumajanduse kava põhiomaduste kohta. Kõnealused kampaaniad võiksid tugineda

¹⁸ Direktiiv 2000/60/EÜ.

¹⁹ Direktiiv 2001/81/EÜ.

²⁰ Eurobaromeetri eriuuring 410 – Wave EB80.2 – TNS Opinion & Social, uuring viidi läbi 2013. aasta novembris.

²¹ Tarbijaturu uuring Euroopa Liidu tarbijatele mõeldud toidu vabatahtliku märgistamise kavade toimimise kohta (jaanuar 2014):
[lisada link].

²² Vastavalt komisjoni ettepanekule COM(2013)812 final:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0812:FIN:EN:PDF>.

ELi poolt sõlmitud kahepoolsetele kokkulepetele või lepingutele (näiteks USA või Šveitsiga) või ELi mahetootmise logo kaitseks mõnes kolmandas riigis võetud algatustele.

Mahepõllumajanduse kava suhtes teadlikkuse ja usalduse tõstmise oluliseks vahendiks võib olla ka noortele tarbijatele ja lastele suunatud teave. Koolipuu- ja juurvilja ning koolipiima kavade haridusaspektide raames võetud algatustega saab toetada mahepõllumajandusliku tegevuse olemust käsitlevat teavitustööd. ÜPPI koolikavade läbivaatamine²³ annab võimaluse tegevdada sidet mahepõllumajandusega, soodustades mahepõllumajanduslike toodete kasutamist koolis ja sidudes maheteemad hariduse tugimeetmetega.

Mahepõllumajanduslik tootmine (mahemeetodil toodetud toidu miinimumprotsent) on kesksel kohal alates 2008. aastast toidu- ja toitlustusteenuste puhul kasutatavate keskkonnahoidliku riigihanke kriteeriumide juures; need soovitusel on vabatahtlikuks täitmiseks Euroopa riigiasutustele. Toidu- ja toitlustusteenuste riigihangete puhul on liikmesriikidel ja riigihangete korraldajatel potentsiaali mahepõllumajanduslike nõudeid veelgi tõsta. Komisjon koostab riigiasutuste teadlikkuse tõstmiseks eraldi teabematerjali, milles tutvustatakse võimalust lisada toidu- ja toitlustusteenuste hankimise lepingutesse veelgi rohkem kestlikkuse elemente, sh mahepõllumajandusliku toomise kriteeriume (5. meede).

3. meede: komisjon jätkab nende võimaluste tutvustamist, mida pakub määrus põllumajandussaaduste ja -toodete teavitamis- ja müügiesendusemeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides, eriti müügiesenduspoliitika eesmärkide ja kohaldatavate eeskirjade ning menetluste tutvustamist, esitades mahesektorist huvitatud avalikkusele, liikmesriikidele (mahepõllumajanduse alaline komitee), sidusrühmadele (mahepõllumajanduse nõuanderühm) või mahepõllumajandusele spetsialiseerunud ürituste korraldajatele (BioFach) suunatud õigusakti.

4. meede: komisjon viib läbi:

- perioodilisi uuringuid ELi mahetootmise logo tundmise kohta tarbijate poolt;
- eraldi uuringu selle kohta, kui võrd tarbijad tunnevad, mõistavad ja usaldavad ELi mahepõllumajanduse kava.

5. meede: komisjon vaatab 2015. aasta lõpuks läbi toidu- ja toitlustusteenuste puhul kasutatavad keskkonnahoidliku riigihanke kriteeriumid ja töötab välja eraldi teabematerjali, kus esitatakse näiteid mahepõllumajanduse nõuete kasutamise kohta riigihangete puhul.

4.3. Teadusuuringud ja innovatsioon mahepõllumajanduse eeskirjade teenistuses

4.3.1. Reguleerimisala

Mahepõllumajanduslik tootmine on muutunud väga spetsialiseeritud põllumajandussüsteemiks, mis nõuab eraldi kutsealast ettevalmistust, teadmisi ja tehnoloogia kasutamist. Mahepõllumajandusliku süsteemi kohaselt taimsete ja loomsete saaduste tootmisega on seotud rida probleeme, näiteks teatud sisendeid ei ole mahepõllumajanduslikuna piisavalt saada. Suuri raskusi on loomasööda, eriti valkude ja mikrotoitainete ning mahepõllumajandusliku seemne kättesaadavusega. Nimetatud probleemidega tuleb tegeleda ning need lahendada, eriti arvestades seda, et reeglitest hetkel lubatud erandid ja mööndused hakkavad järk-järgult kehtivust kaotama.

Lisaks kõnealustele küsimustele soovitab komisjon pöörata täiendavat tähelepanu ka konkreetsete valdkondade arenguga seotud teemadele, nagu: a) uudsed taimekahjustajate,

²³ Komisjoni ettepanek COM(2014) 32 final, 30.1.2014, 2014/0014 (COD).

haiguste ja umbrohu tõrje meetodid; b) ökoloogilises taimekaitses alternatiivide leidmine vaseühendite kasutamisele; c) kasvuhoonete energiatarbe vähendamine; d) mullaviljakuse parandamine; e) säästlikum energiakasutus; f) mahepõllumajanduse kooseksisteerimine mitte-mahepõllumajandusliku tootmisega; g) mahepõllumajanduslikus toidutööstuses kasutamiseks sobivad koostisosad ja meetodid. Alalise põllumajandusuuringute komitee 3. prognoosiaruandes²⁴ osutatakse samuti asjaomastele uuringuvaldkondadele.

Mahepõllumajanduslikult toodetud proteiinsööda kättesaadavust on analüüsitud mitmes ELi rahastatud uurimisprojekti, mis käsitlevad mahepõllumajandust ja vähese sisendiga põllumajandust²⁵. Siiski ei ole proteiinsööta võrreldes teiste tootmisvaldkondadega piisavalt uuritud ning selle tulemusena ei ole proteiinsööda saagikus viimastel kümnenditel ka muude valdkondadega sammu suutnud pidada. Investeeringute taastamine proteiinsööda tootmise uuringutesse võiks aidata seda lõhet vähendada, samuti muuta saagikust stabiilsemaks ja tõsta tootekvaliteeti (proteiinisalduse, seeditavuse jms osas) nõnda, et proteiinsööt oleks kasumlikum põllumajandusettevõtjatele ja tervele tarneahelale.

Teadusuuringute abil võiks parandada ka mahepõllumajanduslikel alustel loomade söötmist, sööda omastamist, tõuaretust ja loomakasvatust eeldusel, et rõhuasetus on kestlikkuse tõstmisel, ressursitõhususel, sh vee- ja mullakaitsel, elurikkusel ning kliimamuutuste leevendamisel ja nende muutustega kohanemisel.

Mahepõllumajanduslikel tootjatel on nii majanduslikke kui tehnilisi raskusi ka mahepõllumajandusliku seemne, kahepoolmeliste molluskite noorvormide ja vastsete kättesaadavusega. Kuigi mahepõllumajanduslike seemnete osas näib olukord olevat veidi paranenud, kasutatakse siiski laialdaselt tavalist, töötlemata seemet lubavat erandit. Oluline on paremini teavitada tootjaid mahepõllumajandusliku seemne kättesaadavusest kogu ELis Euroopa tasandi seemnete andmebaasi kaudu.

Komisjon soovib asjaomastel sidusrühmadel luua mahepõllumajandusliku seemne kättesaadavuse kohta Euroopa tasandi andmebaas. Komisjon kutsub sidusrühmi, eriti vesiviljeluse nõuandekomisjoni kaudu, kaaluma mahepõllumajanduslike noorkalade ja kahepoolmeliste karploomade vastsete kättesaadavuse kohta sarnast algatust.

Selleks et kõnealune lähenemisviis oleks terviklik, on vaja rangelt piirata erandeid, mis kalduvad kõrvale kohustusest kasutada mahepõllumajanduslikku seemet. Ka tõuaretuse meetodeid on vaja rohkem uurida, et selgitada välja võimalused kasutada mahepõllumajandusliku seemne saamiseks kohalikke populatsioone ja poolkodustatud liike kooskõlas mahepõllumajanduse põhimõtete ja eesmärkidega. Mahepõllumajandusliku vesiviljeluse sektori ettevõtjad loevad endiselt sektori kasvu piiravaks teguriks mahepõllumajanduslike kahepoolmeliste molluskite noorvormide ja vastsete puudust.

4.3.2. *Vahendid*

ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020” abil võib leida lahendusi ja vahendeid selleks, et teadusuuringute tulemusi veelgi tõhusamalt kasutusse võtta. Programmis „Horisont 2020” on mitmesuguseid teadusuuringute ja innovatsiooni edendamise, tutvustamise, koordineerimise, koostöövõrgustike loomise ja koolituse mehhanisme, sh taristu ja innovatsiooni toetamise mehhanisme, näiteks VKEde jaoks.

Mahepõllumajanduse sektori kaasamine põllumajanduse tootlikkust ja jätkusuutlikust käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse tegevusse on väga oluline innovatsiooni

²⁴ http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/pdf/scar_feg3_final_report_01_02_2011.pdf.

²⁵ Eriti uurimisprojektid LEGUME-FUTURES, MicroFIX ja INTERCROP.

hoogustamiseks ja koostöö parandamiseks teadlaste, põllumajandusettevõtjate, konsulentide ja tööstuse esindajate vahel nii piirkondlikul, riiklikul kui ka Euroopa tasandil.

Eesseisvate ülesannete lahendamiseks tuleb teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud vajaduste paremaks väljaselgitamiseks rohkem kasutada põllumajandusettevõtjaid (6. meede). Euroopa innovatsioonipartnerluse raames on mahepõllumajanduse konkreetsete probleemide lahendamiseks ja põllumajandusettevõtjate aktiivseks kaasamiseks mitmesuguseid eri võimalusi. Muu hulgas peaksid liikmesriigid maaelu arengu programmides innovatsiooniga seotud prioriteetide seadmisel kaaluma erandite kaotamist. Nimetatud prioriteetide väljatöötamisel saavad liikmesriigid tõsta põllumajandusettevõtjate ja teadlaste teadlikkust ja aidata kaasa kõnealustele teemadele keskendunud töörühmade loomisele. Aastatel 2000–2012 vähese sisendiga põllumajandust ja mahepõllumajandust käsitlevad 49 ELi rahastatud uurimisprojekti on aidanud kaasa mahesektori teadus- ja innovatsioonivõimekuse tõstmisele²⁶. Teadusuuringutest ammutatud teadmiste parem rakendamine praktikasse, eriti tootmismeetoditesse, suurendaks uuringutulemuste tõhusust ja parandaks sektori toimimist. Eriti tuleks soosida meetmeid, mis on suunatud olemasolevate, uuringutest saadud teadmiste ja praktiliste tulemuste kasutamisele võimalike lahenduste testimiseks ja kasutuselevõtmiseks.

Mahepõllumajanduslike toiduainete ja mahepõllumajanduse uuringuid käsitlev tehnoloogiaplattform (TP Organics) annaks samuti oma panuse strateegiliste uuringute ja innovatsiooni teemade käsitlemisel.

Mahesektori teadusuuringute rahastamist on Euroopa Liidus võimalik veelgi paremini kooskõlastada. Programmi „Horisont 2020” raames toetatakse riiklikest rahastamisasutustest koosnevaid võrgustikke ühiste projektikonkursside läbiviimisel. Aktiivselt edendatakse Euroopa teadusruumi võrgustiku (ERA-NET) ja/või ühise kavandamise vahendite edasist kasutamist, et tugevdada juba olemasolevaid koostöövorme, näiteks ERA-Net CORE-Organic Plus.

Programmi „Horisont 2020” tööprogrammides tuleb arvesse võtta seda, millistele raskustele ja õppetundidele on osutanud põllumajandusettevõtjad seoses teadusuuringute vajadusega, uuringutulemuste, sh muudest tootmissektoritest pärinevate uuringutulemuste tutvustamisega, ja Euroopa teadustööde veelgi tõhusama koordineerimisega (7. meede).

6. meede: komisjon korraldab 2015. aastal konverentsi, et selgitada välja tootjatele olulised teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud prioriteedid, mis võivad tuleneda edaspidi kehtestatavatest mahepõllumajandusliku tootmise eeskirjadest.

7. meede: komisjon arvestab programmi „Horisont 2020” asjakohaste tegevusvormide puhul järgmist:

– vajadust parandada teadusuuringuid, uuringutulemuste levitamist ja kasutuselevõttu eri meetmete abil, näiteks teadus- ja innovatsioonitegevuse meetmete, temaatiliste võrgustike ja muude koostöö- ja tugimeetmete abil, mis on suunatud sünergia tekitamisele ühelt poolt muude tootmissektorite uuringutulemustega ja teiselt poolt tava- ning mahepõllumajandust käsitlevate uuringutega;

– toetada Euroopa teadusruumi võrgustikku (ERA-Net) või muud liiki vahendeid, et parandada teadusuuringute koordineerimist ELi teaduse rahastamise organite vahel, eesmärgiga läbi viia ühiseid teadusalaseid projektikonkursside.

²⁶

http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/agriculture/news-events/news/20120903_en.htm.

4.4. Järelevalve ja hindamine

Statistiliste andmete olemasolu on esmatähtis selleks, et kujundada, jälgida ja hinnata liidu mahepõllumajandustootmise poliitika rakendamist. Eelkõige on vaja andmeid tootmisectori kohta, aga ka mahepõllumajandusliku toidutarneahela hindade, kaubanduse, tarbijaelistuste ja eri turustuskanalite kohta. Euroopa Komisjon rahastab teadusprojekti „Euroopa mahepõllumajanduse parema turuinfo andmevõrk – maheandmevõrk”, mille eesmärgiks on Euroopa mahepõllumajandustoodete turu läbipaistvuse suurendamine ja parema turuteabe hankimine kõnealuse sektori kohta²⁷. Olemasolevate andmete kogumisele, analüüsimisele ja levitamisele suunatud täiendavad jõupingutused suurendavad mahepõllumajanduse sektori läbipaistvust ning usaldusväarsust.

ELi õigusaktide rakendamise tõhususe ja mõjususe paremaks hindamiseks on vaja rohkem teavet selle kohta, kuidas jaguneb lisaväärtus kogu ahelas ning mil määral saavad sellest kasu põllumajandustootjad (9. meede). Uue ÜPP rakendamisel on oluline teada ka seda, kui atraktiivne on mahepõllumajandussektor väikeste põllumajanduslike majapidamiste ja mikroettevõtete jaoks, eriti arvestades mahetootmiskavaga liitumise keerukust või lihtsust.

2020. aastal toimub tegevuskava rakendamise läbivaatamine.

8. meede: komisjon avaldab regulaarseid ELi mahepõllumajandusliku tootmise aruandeid, mis sisaldavad andmeid mahepõllumajanduslikuks tootmiseks kasutatava pinna ja mahepõllumajanduslike majapidamiste ning peamiste tootmisectorite kohta.

9. meede: komisjon:

- analüüsib lisaväärtuse jagunemist toidu tarneahelas;
- analüüsib mahetootmiskava atraktiivsuse uuringu abil mahepõllumajandussektorisse sisenemise takistusi, eriti väikeste põllumajanduslike majapidamiste ja toidutööstuses tegevate väike- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks.

5. TAGADA TARBIJATE USALDUS ELI MAHEPÕLLUMAJANDUSLIKU TOOTMISE KAVA VASTU

Mahepõllumajandussektori peamiseks probleemiks on risk kaotada tarbijate usaldus.

Pärast Euroopa Liidu uue akrediteerimise ja turujärelevalve raamistiku kehtestamist²⁸ on akrediteerimisest saanud vastavushindamisasutuste, näiteks mahesektori kontrolliasutuste, pädevuse tõendamise peamine vahend. Nüüd korraldab akrediteerimist ELis üks riiklik akrediteerimisasutus, mis tegutseb avaliku võimu teostajana.

Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni juurde loodi rakkerühm, mis tegeleb mahesektoris tegevate kontrolliasutuste akrediteerimise küsimustega. Tihedas koostöös komisjoniga võeti vastu kohustuslik dokument selles valdkonnas tegevatele riiklikele akrediteerimisasutustele, mis hakkab kehtima alates 2014. aasta jaanuarist²⁹.

Samas viis komisjon 2012. ja 2013. aastal Toidu- ja Veterinaarameti kaudu läbi mahepõllumajanduse kontrollisüsteemi auditid kümnes liikmesriigis ja neljas kolmandas

²⁷ Esialgsed tulemused näitavad, et andmekogumise metoodikat tuleb veelgi ühtlustada.

²⁸ Määrus (EÜ) nr 765/2008.

²⁹ Juhised standardite EN 45 011 ja ISO/IEC 17021 kasutamiseks standardile EN ISO 3834 vastavaks sertifitseerimisel (avaldatud 3. juulil 2013): <http://www.european-accreditation.org/publication/ea-6-02-m>.

riigis. Toidu- ja Veterinaarameti aruannetes kirjeldatu osutab parema koordineerimise ja koostöö vajadusele pädevate asutuste ja riiklike akrediteerimisasutuste vahel (10. meede), et järelevalve ELi kontrolliasutuste üle oleks efektiivsem ja tõhusam.

Impordi puhul näib samuti olevat vajalik lihtsustada mahetoodete impordisertifikaatide edastamist ning paremini teavitada ettevõtjaid ja liikmesriikide tolliasutusi nende kasutamise kohta, eriti võrgupõhise ühenduse integreeritud tariifi TARIC³⁰ kaudu (11. meede).

Ka halduskoormust tuleb vähendada ja lihtsustada; elektroonilise sertifitseerimise süsteemi abil aga tuleb parandada mahepõllumajanduslike toodete jälgitavust (12. meede).

Peamised tarbijate usaldust õõnestavad tegurid on pettused ja tahtlikud rikkumised. EL toetab liikmesriike ja toidutarneahelas tegevaid ettevõtjaid rikkumiste ennetamiseks ja juhtumite lahendamiseks vajalike meetmete väljasegitamisel (13. meede).

10. meede: komisjon ergutab liikmesriike otsima pädevate asutuste ja riiklike akrediteerimisasutuste tegevuses sünergiat ja lihtsustama nende tegevust.

2016. aastal töötab komisjon välja täiendavad juhised. Komisjon teeb vastavalt vajadusele koostööd akrediteerimisasutustega, mis vastutavad kolmandate riikide kontrolliasutuste järelevalve eest.

11. meede: komisjon teeb TARICi komiteele ettepaneku integreerida mahepõllumajandusliku tootmise õigusaktide nõuded TARICi andmebaasi.

12. meede: komisjon töötab välja:

– **impordi elektroonilise sertifitseerimise** süsteemi, mis lõimitakse moodulina süsteemiga TRACES (tulevane ametlike kontrollide arvutipõhine teabehaldussüsteem IMSOC) aastaks 2015;

– **lähenemisviisi siseturul kasutatava elektroonilise sertifitseerimise** jaoks, mis lõimitakse tulevase ametlike kontrollide arvutipõhise teabehaldussüsteemiga IMSOC.

13. meede: komisjon aitab liikmesriikidel välja töötada ja rakendada mahepõllumajandusega seotud pettuse ennetamise poliitika,

– korraldades asjaomase eesmärgiga töötube omandatud kogemuste ja heade tavade jagamiseks ja

– töötades välja juhtumite koondi/kogumiku.

6. ELI MAHEPÕLLUMAJANDUSLIKU TOOTMISE VÄLISMÕÕTME TUGEVDAMINE

ELil on oluline roll toiduainetega, eriti kõrge kvaliteediga toodetega kauplemises. 196 miljardi eurone aastane impordi ja ekspordi kogumaht (2010–2012 keskmised andmed) teeb ELi maailma juhtiva põllumajandussaadustega kaupleja. ELi ekspordi tugevuseks on nii töödeldud kui töötlemata lõpptooted, mis on tarbijate jaoks kasutusvalmid ja mille neto kaubavahetusbilanss on 6,7 miljardit eurot (2010–2012 keskmised andmed). Nende hulka kuuluvad kogu ahelas märkimisväärset lisaväärtust pakkuvad veinid, piiritusjoogid, juust ja töödeldud liha.

³⁰ http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en.

Kui ELi mahepõllumajanduslikud tootjad lähevad kaasa Euroopa toiduainetetööstuse üldise arenguga, edendades täiel määral oma tugevaid külgi, siis tõuseb sellest tulu kõigile ELi tootjatele.

Koos kaubavahetuse mahu kasvuga peab ELi mahepõllumajanduslik süsteem tagama ka imporditud toodete vastavuse ELi mahepõllumajanduslike toiduainete ja mahepõllumajanduse rangete määratlustega. Lisaks on üha suurem vajadus kinnitada tarbijatele, et kolmandate riikide kontrollisüsteem tagab mahemärgise ja -logo ausa kasutamise.

EL impordib suure osa mahepõllumajanduslikest toodetest arengumaadest. Erilist tähelepanu tuleb pöörata uute kontrolli- ja tootmiseeskirjade rakendamise tagajärgedele, et tagada endiselt sujuv kaubavahetus arengumaadega (14. meede).

Mõned samaväärsuse alased kokkulepped, mida EL on sõlminud muude juhtivate mahepõllumajanduslike turgudega, näevad ette vastastikused tingimused ELi tootjatele, kuigi mitte alati üksüheselt. Vaid ELi ja Ameerika Ühendriikide vaheline kokkulepe sätestab mahepõllumajandusliku tootmise alal regulatiivse ja standardite alase koostöö tegemise. Komisjon püüab laiendada regulatiivse ja standardite alase koostöö kokkulepet ka muudele juhtivatele mahepõllumajanduslikele turgudele, et lähendada kõnealuste turgude mahepõllumajanduslike standardeid. Selle eesmärgi saavutamiseks otsib komisjon võimalust sõlmida juhtivate mahepõllumajanduslike turgudega mõnepoolne leping (15. meede). Kõnealune mõnepoolne leping, mida toetab regulatiivne koostöö, võimaldaks saavutada sünergiat ka järelevalve ja kontrollisüsteemide osas, mis omakorda lihtsustaks oluliselt ekspordile orienteeritud mahepõllumajanduslikku tootmist nii peamistes mahetootja-riikides kui ka arengumaades.

Kuigi mahepõllumajanduslike toodete kaubavoogude mahu ja väärtuse kohta puudub üksikasjalik teave, on siiski oluline paremini mõista kaubavahetust, näiteks välja selgitada, millised on ELi toodete olemasolevad ja potentsiaalsed turud ning suunata välistegevus ELi juhtivatele kaubanduspartneritele (16. meede).

ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) ja Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) loodud komisjon *Codex Alimentarius* hõlmab 185 liikmesriiki ja ühte liikmesorganisatsiooni (EL) ning määrab kindlaks rahvusvahelises kaubanduses, sh mahepõllumajandustoodetega kauplemisel kasutatavad standardid. Arvestades maailmakaubanduse arengut ja riiklike standardite võimalikke lahknemisi, eriti tärkavates sektorites, tuleks jätkata tööd olemasolevate *Codex Alimentarius*'e standardite ajakohastamise ja lõpuleviimisega (17. meede).

ELi uue mahetootmise logo kaitse tagatakse selle registreerimisega kollektiivkaubamärgina Siseturu Ühtlustamise Ametis ja mõnes naaberriigis, nagu Šveits ja Norra. Selleks et vältida ELi mahetootmise logo väärkasutamist kolmandates riikides, tuleks see kaubamärgina registreerida, arvestades asjaomase turu potentsiaali ja logo väärkasutuse riski (18. meede).

14. meede: komisjon jätkab arengumaade kaubanduspartnerite toetamist ja nendega koostööd ELi arengupoliitika raames. Kaalutakse konsulteerimist sidusrühmade ja ELi importivate arengumaade esindajatega, et kaubavahetus toimuks vastavalt ELi õigusaktidele.

15. meede: komisjon kaalub standardite tõhusamat lähendamist juhtivate mahepõllumajanduslike partnerriikidega ning uurib võimalust sõlmida mõnepoolne leping.

16. meede: komisjon uurib eri võimalusi koguda ja analüüsida statistilisi andmeid kolmandate riikidega toimuva kaubavahetuse mahu ja väärtuse kohta, eesmärgiga õppida paremini tundma ELi mahesektori potentsiaalseid sihtturge. Erilist tähelepanu pööratakse arengumaadele kui ELi turgude praegustele ja potentsiaalselt üha tähtsamatele varustajatele.

17. meede: *Codex Alimentarius*'e osas toetab komisjon vesiviljeluse eeskirjade väljatöötamist ning analüüsib maheveine käsitlevate eeskirjade koostamise teostatavust.

18. meede: komisjon tõhustab ELi mahetootmise logo kaitset kolmandates riikides, registreerides selle kollektiivkaubamärgina ja/või sõlmides logo kaitseks kahepoolseid lepinguid.